

Stanowisko wybranych angielskich dominikanów wobec Niepokalanego Poczęcia w epoce przetrydenckiej

(streszczenie)

Niepokalanane poczęcie Matki Chrystusa to prawda wiary katolickiej zdogmatyzowana dopiero przez Piusa IX w 1854 roku. Do tego czasu toczyły się pośród teologów dyskusje dotyczące tego maryjnego przywileju. Celem artykułu jest ukazanie, na wybranych przykładach, stosunku angielskich dominikanów do niepokalanego poczęcia Maryi pomiędzy XIII a XVI wiekiem. Warto zaznaczyć, że do tej pory nie opracowano w poważnej teologicznej ani historycznej literaturze stanowiska średniowiecznych angielskich dominikanów wobec niepokalanego poczęcia.

Droga do realizacji postawionego celu artykułu była trzyetapowa. Na początku został ukazany ogólny teologiczny klimat wokół niepokalanego poczęcia Matki Pana. Refleksja teologiczna nigdy nie dokonuje się w próżni, ale jest uwarunkowana wieloma czynnikami. Postacią, która miała niebagatelny wpływ na rys maryjnej pobożności oraz teologii na ziemi angielskiej, był Eadmer – teolog i historyk przełomu XI i XII wieku. Aby zrozumieć argumentację dominikańskich przeciwników i zwolenników niepokalanego poczęcia Maryi, należało najpierw zapoznać się ze stanowiskiem Eadmera. Kolejno, zostały zaprezentowane stanowiska teologów z Zakonu Kaznodziejskiego, którzy bronili niepokalanego poczęcia (Thomas Hopeman); tych, którzy byli przeciwni tej prawdzie (Robert Kilwardby, Thomas Sutton) oraz autorów, których trudno jednoznacznie zaklasyfikować jako przeciwników lub zwolenników tej prawdy (Thomas Ringstead, Simon of Borastone). W ostatniej części zaprezentowane stanowiska poddane były teologicznej ocenie i zestawione ze stanowiskiem Tomasza z Akwinu. Czas życia Akwinaty – największego teologicznego autorytetu Zakonu Kaznodziejskiego – pokrywał się bowiem z czasem działania wybranych autorów.

Niepokalanane poczęcie Maryi to dogmat posiadający swoją burzliwą historię. Niewielki fragment tej historii, jaką są angielskie dominikańskie spory, ukazuje złożoność podejścia do tej mariologicznej problematyki. Niejednokrotnie współczesny czytelnik średniowiecznych dzieł teologicznych może poczuć się zagubiony w argumentacji prezentowanej przez ówczesnych autorów. Argumentacji tej bliżej do języka kazań kościelnych niż akademickiej teologii, nawet tej uprawianej w wiekach średnich. Okazuje się, że członkowie Zakonu Kaznodziejskiego na dzisiejszych Wyspach Brytyjskich prezentowali niezwykle zróżnicowane stanowisko wobec niepokalanego poczęcia Maryi. Można odnaleźć zarówno głosy zdecydowanie przeciwnie, jak i stanowiska jasno opowiadające się za niepokalanym poczęciem. Niezwykle interesujący jest fakt, iż w swojej argumentacji za niepokalanym poczęciem niektórzy dominikanie dystansowali się od kontynentalnej teologii reprezentowanej przez Akwinatę. Dominikanom bliżej było do sposobu mówienia o niepokalanym poczęciu, który reprezentował dwunastowieczny autor Eadmer w dziele *Tractatus de Conceptione Sanctae Mariae*.